

Zápis z jednání Pracovního týmu č. 3 (PT3) Odborné komise pro důchodovou reformu (OK): *Komplexní systémové analýzy, zásluhovost a transfery mezi rodinami a státem*

Datum: 27. srpna 2015, 15:00

Místo: Skleněná hala, MPSV ČR, Na Poříčnickém právu 1/376, 128 01 Praha 2

Přítomni: viz příložený seznam

XX

Program jednání:

- **Informace o postupu legislativních prací na návrhu sdílení vyměřovacích základů mezi manželi**
- **Informace p. náměstkyně Merhautové k postupu legislativních prací na jednotlivých návrzích odborné komise**
- **Pokračování v diskusi ke klasifikaci a hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s výchovou a výživou nezaopatřených dětí**
- **Diskuse ke klasifikaci a hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s péčí o závislé osoby v rodině**

Ad 1. Informace o postupu legislativních prací na návrhu společného vyměřovacího základu manželů

p. Potůček informoval o připravované informaci pro vládu, kterou připravilo MPSV a která se bude týkat legislativních návrhů a další činnosti ministerstva a také bude informovat o práci celé OK. Součástí je i průběžná zpráva o činnosti OK. V rámci informace pro vládu však není obsažena problematika sdílení vyměřovacích základů. Informoval dále, že na MPSV v rámci legislativních prací na návrhu společného vyměřovacího základu manželů proběhlo vnitřní připomínkové řízení, ve kterém se vyskytla řada zásadních připomínek s ohledem na potenciální administrativní a technickou náročnost řešení. Proto bylo domluveno pracovní jednání k tomuto tématu za účasti členů PT3, pracovníků ministerstva a ČSSZ. **Jednání se uskuteční 16. 9. od 14 hodin.**

Ad 2. Informace p. náměstkyně Merhautové k postupu legislativních prací na jednotlivých návrzích odborné komise

Části jednání se také zúčastnila **p. náměstkyně Merhautová**. Informovala o tom, že se dohodla s paní ministryní, že by bylo vhodné připravit informační materiál pro vládu ohledně legislativních návrhů a dalších informací z OK. V rámci legislativního procesu se ukázalo, že existuje stále mnoho nejasností ve sdílení vyměřovacích základů, zejména v oblasti ne/dobrovolnosti tohoto systému. Poté uvedla, že 16. září se sejde odborný tým MPSV i se členy ČSSZ a tento návrh se ještě více prodiskutuje. MPSV by dále rádo prosadilo některé zákony, například týkající se valorizace. Návrh valorizace důchodů a jeho navýšení neproběhl podle představ vedení ministerstva a nakonec skončil jednorázovým příspěvkem. Proto se také bude ještě diskutovat. Dále se MPSV zaměří na způsob výpočtu při vyměřování důchodů, protože ČR patří mezi země s velmi nízkými důchody.

p. Hampl poděkoval a otevřel diskusi.

p. Hedbávný se dotázal na to, zda se na situaci pohlíží komplexně, zda se nepodceňují rizika, vyplývající z dalších problémů v roce 2015 ohrožujících Evropu (narazil na problematiku migrantů), které mohou ohrozit výše rozdělovaných veřejných rozpočtů a státním rozpočet.

p. Merhautová se vyjádřila v tom smyslu, že je samozřejmě na tyto problémy nahlíženo a že se berou v úvahu dopady, které by to mohlo na veřejné rozpočty mít. Mluvila také o tom, že důchody by měly být zajištěny pevně a neměly by být ohroženy. Problematika migrantů Českou republiku podle ní ještě zasáhne a doufá, že i tento problém bude zvládnut.

p. Vostatek se dále zeptal na to, kdo jsou lidé, kteří pobírají minimální důchod.

p. Machanec odpověděl, že se jedná většinou o osoby, které nesplnily dobu pojištění nutnou pro důchod, poté jsou to OSVČ a pak jsou to lidé, kteří pobírají velmi nízkou mzdu, mají mezery v zaměstnání.

p. Hampl ještě doplnil, že by sem mohly spadat také matky s více dětmi.

Ad 3. Pokračování v diskusi ke klasifikaci a hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s výchovou a výživou nezaopatřených dětí

Tabulku o hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s péčí o závislé osoby naleznete [zde](#).

p. Hampl navázal na minule probíraná témata nákladů příležitosti (hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s péčí o děti). Touto problematikou se také zabývá Komise pro rodinnou politiku, předsedkyně této komise a další členové jsou zváni na jednání týmu.

V rámci pokračující diskuse ke klasifikaci a hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s výchovou a výživou nezaopatřených dětí byly probrány následující zbylé body:

4. Zvýšení výdajů rodiny v důsledku nákladů na reprodukci budoucí generace. Důsledkem je snížení podílu rodičů na celkovém čistém příjmu domácnosti. Současným řešením je přídavek na dítě - základní, dlouhodobá dávka, která pomáhá krýt náklady, spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. Testovaná dávka je však určena jenom pro nejchudší rodiny a nekompenzuje výdaje středně a výše příjmovým rodičům. Jedná se tedy spíše o chudinskou dávku a nikoliv o určitou formu kompenzace těchto nákladů rodičům. Problematika se netýká přímo důchodového systému.

5. Nevýhodný způsob celkového zdanění výdajů na investice do nové generace. Výdaje na děti jsou investičními náklady do fungování důchodového systému. Sleva na dani na dítě neodpovídá výši těchto nákladů. Na rozdíl od jiných investic se navíc odvádí sociální a zdravotní pojištění. Problematika se přímo týká důchodového systému. Opatřením, které má dílčím způsobem zlepšit tuto situaci je Komisí doporučený návrh diferenciací pojistného, který je nyní v legislativním procesu.

6. Zhoršené postavení na trhu práce a zhoršené možnosti dalšího kariérního rozvoje a postupu. Problémem je nedostatek zařízení a služeb předškolní péče i částečných úvazků. Rodiče jsou zároveň trestáni vysokými daněmi a odvody – zaměstnavatelé za ně odvádí státu znovu to, co již rodiče odvedli svou investicí do dětí. To spolu se zhoršenou dostupností kvůli péči o děti zhoršuje

jejich celkové postavení na trhu práce – převážně u matek. Částečně je to zmírněno školkovným a slevou na dani. Není dostatečně uznáván rozvoj psychosociálních dovedností (softskills) a rodičovská péče je považována za ztrátu pro zaměstnatelnost. Zároveň dochází ke zkrácení uznávaných let praxe, pokud má matka tři a více dětí. Problematika se ve svém důsledku přímo týká důchodového systému (nižší výděly a další vlivy).

7. Ztráta volného času a snížená mobilita. Problémem jsou chybějící služby a další kompenzace. Problematika se netýká přímo důchodového systému.

8. Nízká společenská prestiž rodičovství. Děti jsou spíše prezentovány jako sociální případ a spojovány s různými menšinami. Chybí uznání dětí jako klíčové investice do rozvoje společnosti a společenské ocenění na rozdíl od řady atraktivních a mediálně preferovaných profesí. Problematika se netýká přímo důchodového systému.

9. Nevýhodné rozdělení výnosů z investice do budoucí generace. Výnos investice do dětí z hlediska zabezpečení na stáří je plně přerozdělen sociálním a zdravotním systémem. Problematika se přímo týká důchodového systému. Spravedlivým a zároveň funkčním řešením by bylo, aby se výše důchodu, a to zásluhová procentní část, odvíjela významnějším způsobem od počtu vychovaných dětí.

Diskuse k tématu

p. Vostatek k bodu 4 doplnil, že řešením jsou univerzální přídavky na děti, konkrétně je navrhuje ve výši 10 % průměrné celostátní mzdy, resp. všeobecného vyměřovacího základu používaného v důchodovém pojištění, což v podmínkách roku 2015 představuje přírvek na dítě 2 670 Kč měsíčně, s valorizací shodně se základní výměrou důchodu.

p. Oujezdská vidí nedostatek také v tom, že není dostatečně uznáván rozvoj psychosociálních dovedností (soft skills) a rodičovská péče je považována za ztrátu pro zaměstnatelnost.

p. Linhart dodal, že ministryně školství údajně garantuje, že není problém v umístování do školek i pro děti v nízkém věku.

p. Oujezdská k tomu dodala, že to může být na úkor rodiny, pokud nebudou růst částečné úvazky.

p. Vostatek se vyjádřil, že dětská zařízení jsou v jiných evropských zemích k dispozici od prvního roku věku, s nulovými či velmi nízkými poplatky. Zároveň odmítá uznat děti jako soukromou investici do budoucí generace, kterou by měl platit stát formou starobních důchodů nebo slevou na pojistném. Rodinná politika není úkolem důchodového pojištění, náhradní doby pojištění jsou přiměřeným nástrojem promítnutí péče o malé děti do důchodů, v modelu důchodového pojištění je hradí státní rozpočet, neplatí se z pojistného.

K problematice uznání dětí jako investice do fungování důchodového systému se do diskuse zapojili také **p. Valenčík** a **p. Samek**, kdy **p. Valenčík** považuje děti jako investici do budoucna, naopak **p. Samek** nesdílí tento názor. **P. Valenčík** upozornil na skutečnost, že v zemích kde není dostatečný důchodový systém je větší porodnost, a to je důkaz toho, že děti skutečně jsou investice s ohledem na zabezpečení na stáří.

p. Schlanger a uvedl, že by bylo dobré uvažovat jak čistě ekonomická, tak i společenská hlediska. Zároveň se vrátil k tomu, že i český systém vnáší jisté prvky diskriminace a je v něm spousta chyb.

Ad 3. Diskuse ke klasifikaci a hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s péčí o závislé osoby v rodině

Tabulku o hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s péčí o závislé osoby naleznete [zde](#).

p. Hampl uvedl téma Hodnocení skupin nákladů ušlé příležitosti spojených s péčí o závislé osoby. Porovnávanou příležitostí ve vztahu k péči o závislé osoby v rodině by měla být alternativa, že jsou závislé osoby odkázány na péči státu a nyní pečující člen domácnosti místo toho rozvíjí svou kariéru a profesionální růst v zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti.

Byly diskutovány následující oblasti nákladů ušlé příležitosti spojených péčí o závislé osoby v rodině a zároveň byla posuzována úroveň kompenzace těchto nákladů:

1. Ztráta doby pojištění a nižší vyměřovací základ pro výpočet důchodu v důsledku péče o závislé osoby. Problematika se přímo týká důchodového systému a je ošetřena systémově správně a dostatečně prostřednictvím náhradní doby z hlediska doby pojištění a vyloučené doby z hlediska výše vyměřovacího základu pro výpočet důchodu.

2. Jednorázové zvýšení nákladů v souvislosti se vznikem situace. Problematika je řešena prostřednictvím nepojistných dávek pro osoby se zdravotním postižením a netýká se přímo důchodového systému.

3. Ztráta příjmu jednoho z partnerů v důsledku péče o závislé osoby. Na její kompenzaci lze využít část nebo celý příspěvek na péči, který pobírá závislá osoba. Současná výše znamená propad příjmu pro většinu rodin. Problematika se zároveň přímo týká důchodového systému v tom smyslu, že se pečující osoba zříká na určitou dobu kariérního a souvisejícího příjmového růstu, který by následně pozitivně ovlivnil výši vyměřovacího základu pro stanovení procentní části důchodu.

4. Zvýšení výdajů v důsledku nákladů spojených s péčí o závislé osoby. Za účelem ošetření těchto důsledků je stanoven příspěvek na péči, který pobírá závislá osoba a který může být využit na úhradu práce pečující osoby. Některé další druhy výdajů mohou být pokryty prostřednictvím nepojistných dávek pro osoby se zdravotním postižením. Problematika se netýká přímo důchodového systému.

5. Zhoršené postavení na trhu práce a zhoršené možnosti dalšího kariérního rozvoje a postupu. Nedostatek zařízení a služeb péče o závislé osoby, které by pečující osobě umožnily pokračovat v profesionální kariéře alespoň na částečný úvazek. Zároveň dochází k určité konkurenci o příspěvek na péči, který má hradit tyto služby. Problematika se zároveň přímo týká důchodového systému v tom smyslu, že zhoršené postavení na trhu práce a zhoršené možnosti dalšího kariérního rozvoje postupu pečující osoby a s tím souvisejícího příjmového růstu následně negativně ovlivní celkovou výši vyměřovacího základu pro stanovení procentní části důchodu.

6. Ztráta volného času a snížená mobilita. Problémem jsou zde chybějící služby a další kompenzace. Problematika se netýká přímo důchodového systému.

7. Nízká společenská prestiž péče o závislé osoby. Chybí společenské uznání pro tuto společensky významnou práci, která zásadním způsobem zvyšuje kvalitu života postiženého a zároveň šetří výdaje státu v této oblasti. Problematika se netýká přímo důchodového systému.

Diskuse k tématu

p. Potůček zdůraznil, že péče o závislé osoby se netýká pouze stárnoucích rodičů, mohou to být i další osoby.

K bodu č. 1, který se týká ošetření ztráty doby pojištění a nižšího vyměřovacího základu pro výpočet důchodu v souvislosti s péčí **p. Machanec** doplnil, že současný stav je takový, že celá doba péče se počítá do pojištění bez ohledu na její délku a že je to náhradní doba i vyloučená ze 100 % bez omezení, pouze pokud je to ve stupni závislosti 2, 3, 4.

p. Schlanger upozornil, že to částečně může upravit výši důchodu s ohledem na karierní postup a obvykle vyšší plat ve vyšším věku - je to vždy individuální. **P. Linhart** řekl, že by tuto skutečnost jinak neošetřoval, protože jsou to jenom takové úvahy a predikce. **P. Hampl** zmínil, že nyní je náhradní a vyloučená doba za péči o závislé osoby nastavena v zásadě dobře.

K bodu 3 **p. Vostatek uvedl, že** by musely být příspěvky na péči asi 5x vyšší, aby nahradily tuto ušlou příležitost. Poté se ohradil proti tomu, že by toto celé mělo hrát nějakou zásadní roli v důchodovém systému. Příspěvky na péči mají dnes svou koncepci a celý problém je nutno případně řešit v ucelené podobě. **P. Hampl** odporoval a uvedl, že se jedná o společensky významnou a užitečnou práci, kterou je v důchodovém systému potřeba náležitě ocenit. **P. Vostatek** poté řekl, že je v této situaci nutné zvažovat i jiná principiální řešení, např. poskytování služeb na základě pracovní smlouvy nebo živnosti (OSVČ); pak se péče automaticky promítne i ve výši důchodových nároků pečovatelů. **P. Hampl** reagoval, že to by mohlo mít svou ekonomickou opodstatněnost a že to může být zajímavý podnět pro komisi pro rodinnou politiku, která se touto problematikou zabývá.

p. Potůček zmínil, že některé nepojistné dávky jsou vázány indexově v systému státní sociální podpory například na životní minimum a jedna z možností vývoje by bylo vázat tento příspěvek na dynamiku vývoje takového parametru.

p. Vostatek dal návrh, že pokud se někdo stará o závislou osobu, dostane smlouvu a dostává za to peníze, **p. Valeník** dodal, že toto je opravdu v jiných zemích výdělečná činnost.

p. Schlanger upozornil na skutečnost, že v příspěvku na péči je příjemcem opečovávaná osoba a na ní záleží, kolik dá rodině a kolik jiným pečujícím subjektům. Rozhoduje stav osoby, o kterou je pečováno, ne poměry těch pečujících osob. Pokud by se to měnilo, bylo by nutné změnit celý systém tohoto příspěvku.

p. Machanec přislíbil, že zašle podrobnější materiál týkající se ošetření péče o závislé osoby v důchodovém systému ([zde](#)).

p. Hampl na závěr poděkoval všem za účast a ukončil jednání.

Další jednání týmu se uskuteční společně s diskusí nad sdílenými vyměřovacími základy ve středu 16. 9. od 14:00, kde mohou vzniknout i další témata nebo doporučení a modifikovaný návrh pro zasedání celé OK.

XX

Příští jednání: 16. září od 14:00 v Podskalské

Zapsala: Veronika Finková

Vidoval: Otakar Hampl

Seznam přítomných:

Jméno	Instituce
Tomáš Fiala	VŠE
Veronika Finková	Sekretariát OK
Otakar Hampl	MZe
Petr Hedbávný	FSV UK
Jitka Hejduková	
Jan Kaisrlík	
Milan Kantor	APS
Zdeněk Linhart	MPSV
Kateřina Linková	MPSV
Tomáš Machanec	MPSV
Marie Oujezdská	NCPR
Karel Pelán	
Martin Potůček	Předseda OK
Vít Samek	ČMKOS
Jiří Schlanger	
Marek Suchomel	MPSV
Martin Štěpánek	MPSV
Jaroslav Vostatek	VŠFS
Radim Valenčík	VŠFS